

KORUNAN ALANLARIN TESPİT, TESCİL VE ONAYINA İLİŞKİN USUL VE ESASLARA DAİR YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı ve sulak alanların tescil, onay ve ilanı ile tabiat varlığı, doğal sit alanı ve özel çevre koruma bölgelerinin tespit, tescil, onay, değişiklik ve ilanına dair usul ve esasların belirlenmesidir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, taşınır tabiat varlıkları hariç; tabiat varlığı, doğal sit alanı, özel çevre koruma bölgesi, milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı ve sulak alanları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (Değişik:RG-16/3/2020-31070)

(1) Bu Yönetmelik; 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun ek 4 üncü maddesi, 9/8/1983 tarihli ve 2873 sayılı Milli Parklar Kanununun 2 nci ve 3 üncü maddeleri, 19/10/1989 tarihli ve 383 sayılı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname ile 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 109 uncu maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Anıt ağaç: Yaş, çap ve boy itibarıyla kendi türünün alışılmış ölçüleri üzerinde boyutlara sahip olan ve/veya yöre folklorunda, kültür ve tarihinde özel yeri bulunan ve/veya geçmiş ile günümüz, günümüz ile gelecek arasında köprü kurabilecek doğal ve uzun ömre sahip olan ağaçları,
- b) Araştırma ekibi: Tespit ve yeniden değerlendirmede; bilimsel çalışma yapmak amacı ile çalışmanın konusuna ve çalışmaya esas teşkil eden alanların nitelikleri ve yerine göre konusunda uzman 5 kişiden az olmamak üzere Genel Müdürlükçe kurulacak ekibi,
- c) Bakanlık: Çevre ve Şehircilik Bakanlığını,
- ç) Biyolojik çeşitlilik: Ekosistemlerin, türlerin, genlerin çeşitliliği ve bunların birbiriyle olan ilişkilerini ve bunların değişkenliğini,
- d) Bölge Komisyonu: Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonlarını,
- e) Doğal mağaralar: Dolomitik kireçtaşı, dolomit, karbonat çimentolu konglomera ve kumtaşı gibi karbonatlı kireçtaşı, sülfat (jips) ve klorürlü (tuz) ana kayaların oluşurken veya oluştuktan sonraki fiziko-kimyasal olaylarla yeraltı suları tarafından aşındırılması sonucu oluşan mağaraları,
- f) Doğal sit: Jeolojik devirlere ait olup, ender bulunmaları nedeniyle olağanüstü özelliklere sahip yer üstünde, yeraltında veya su altında bulunan korunması gerekli alanları,
- g) Ekolojik etki değerlendirmesi: Gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetlerin ve projelerin ekosistemlere olabilecek etkilerinin belirlenmesi, olumsuz yöndeki etkilerinin önlenmesi ya da ekosistemlerin kendisine ve işleyişine zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin tespit edilmesini,
- ğ) Ekolojik koridor: Birbirine yakın coğrafi bölgelerdeki habitatları ekolojik olarak birbirine bağlayan, türlerin geçişine imkân sağlayan, doğal veya yapay olarak teşkil edilmiş bağlantı alanlarını,
- h) Ekolojik rehabilitasyon: Bozulmuş habitatlarda ekolojik fonksiyon ve süreçlerin iyileştirilmesini,
- ı) Ekolojik restorasyon: Alanın esaslı müdahale olmadan önceki koşullara ve fonksiyona olabildiğince yakın olarak geri dönüştürülmesini,
- i) Ekolojik temelli yönetim planı: Korunan alanlarda istenen duruma ulaşmak veya mevcut durumu korumak için, etkileşim içindeki mevcut ekosistem ilişkilerinin ve insan kullanımlarının düzenlendiği planı,

j) Endemik: Dağılımı belli bir coğrafi alanda sınırlı olan veya tabii yaşam alanı sınırlı bir coğrafi bölgeden ibaret olan flora ve fauna türlerini,

k) Genel Müdürlük: Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünü,

l) Habitat: Türün biyolojik döngüsünün herhangi bir safhasında yaşadıkları alanı,

m) İl Müdürlüğü: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünü,

n) Jeolojik oluşumlar: Yerduvarının oluşumundan günümüze kadar geçen jeolojik dönemlerde meydana gelmiş bilime konu olan eğitici ve estetik özellik taşıyan değerleri,

o) Kesin korunacak hassas alan: Bölgesel, ulusal veya dünya ölçeğinde olağanüstü ekosistemlerin, türlerin, habitat ve jeolojik jeomorfolojik özelliklerin korunduğu, genel olarak insan etkisi olmadan meydana gelmiş, insan faaliyetleri sonucu bozulma veya tahrip olma riski yüksek olan alanları,

ö) Korunan alan: Biyolojik çeşitliliğin, doğal ve bununla ilişkili kültürel kaynakların korunması ve devamlılığının sağlanması amacıyla ilgili mevzuata göre yönetilen; milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, doğal sit alanları, sulak alanlar, özel çevre koruma bölgeleri ve benzeri koruma statüsü bulunan kara, su ya da deniz alanlarını,

p) Korunma alanı: Taşınmaz tabiat varlıklarının muhafazaları veya tabii çevre içinde korunmalarında etkinlik taşıyan korunması zorunlu olan alanı,

r) Merkez Komisyonu: Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonunu,

s) Milli park: Bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarını,

ş) Özel çevre koruma bölgesi: Ülke ve dünya ölçeğinde ekolojik önemi haiz, çevre kirlenmeleri ve bozulmalarına duyarlı, biyolojik çeşitliliğin, doğal kaynakların ve bunlarla ilgili kültürel kaynak değerlerinin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekli olan ve **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070) Cumhurbaşkanı Kararı** ile ilan edilen kara, su ve deniz alanlarını,

t) Ramsar alanı: 28/12/1993 tarihli ve 3958 sayılı Kanunla uygun bulunan Ramsar Sözleşmesinin 2 nci maddesi gereğince, Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Listesine dahil edilen sulak alanları,

u) Sulak alan: Doğal veya yapay, devamlı veya geçici, suları durgun veya akıntılı, tatlı, acı veya tuzlu, denizlerin gelgit hareketlerinin çekilme devresinde altı metreyi geçmeyen derinlikleri kapsayan, başta su kuşları olmak üzere canlıların yaşama ortamı olarak önem taşıyan bütün sular, bataklık, sazlık ve turbiyeler ile bu alanların kıyı kenar çizgisinden itibaren kara tarafına doğru ekolojik açıdan sulak alan kalan yerleri,

ü) Tabiat anıtı: Tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip ve milli park esasları dahilinde korunan tabiat parçalarını,

v) Tabiat parkı: Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarını,

y) Tabiat varlıkları: Jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli, yer üstünde, yeraltında veya su altında bulunan değerleri,

z) Tabiatı koruma alanı: Bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçalarını,

aa) Tehdit analizi: Doğal unsurlara tehdit oluşturabilecek insan faaliyetlerinin yeri, özelliği, yoğunluğu ve önlenebilirliğinin belirlenmesini,

bb) Tescil: Yapı yasağı önerilen doğal sit alanı, özel çevre koruma bölgesi, ramsar alanı, milli park, orman alanı dışında yer alan; tabiat parkı, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanlarının **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070) Cumhurbaşkanı kararı** ile yapı yasağı önerilmeyen doğal sit alanı, tabiat varlığı, orman alanı dışında yer alan sulak alanların Bakan onayı ile belirlenmesi, bu alanların kadastral parsellere işlenmesi ve tapu siciline şerh konulması,

cc) Tespit: Doğal sit alanları, Tabiat Varlıkları ve Özel Çevre Koruma Bölgelerinde, bu Yönetmelikte belirtilen usuller, esaslar ve kriterler doğrultusunda yapılan ve belgelendirilen teknik çalışmayı,

çç) (Ek:RG-19/2/2013-28564) Ön değerlendirme raporu: Mevcut veya potansiyel doğal sit alanlarında ardışık dört mevsim incelemeyi gerektirmeyen raporu, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM Genel İlkeler

Korunan alanlara ilişkin genel ilkeler

MADDE 5 – (1) Korunan alanların belirlenmesi, değerlendirilmesi ve korunmasında aşağıdaki ilkelere uyulur.

a) Korunan alanların statüsünün belirlenmesi ve değerlendirilebilmesi için zamana bağlı değişimleri ortaya koyan ekolojik süreçler tanımlanır.

b) Herhangi bir korunan alanın güncel durumu tespit edilmeden, o alanın korunan alan statüsü yeniden değerlendirilemez.

c) (Değişik:RG-19/2/2013-28564) Korunan alanların güncel durumu; alanın biyolojik çeşitliliği, hidrolojisi ve hidrojeolojisi başta olmak üzere her açıdan durumu hazırlanacak ön değerlendirme raporu sonucuna göre veya gerekli görülmesi durumunda ise en az ardışık dört mevsimi kapsayan ekolojik temelli bilimsel araştırma yapılarak belirlenir.

ç) (Ek:RG-19/2/2013-28564)⁽¹⁾ Doğal sit ilanını ile ilgili talepler veya Genel Müdürlükçe incelenmesi uygun görülen alanlar hakkında hazırlanacak ön değerlendirme raporu sonucuna göre doğal sit özelliği taşımayan talepler değerlendirmeye alınmaz, alanın doğal sit özelliği taşıdığı belirlenmesi durumunda ise ardışık en az dört mevsimi kapsayan ekolojik temelli bilimsel araştırma yapılarak koruma statüsü belirlenir.

d) Herhangi bir korunan alanın statüsünün değerlendirilmesi için belirlenecek araştırma alanı sınırları; korunan alanın konumu, büyüklüğü ve doğal eşiklerle ilişkisi göz önüne alınarak tespit edilir.

e) Doğrudan ve dolaylı çevresel etkilere karşı hassas tür ve habitatları içeren duyarlı alanlara öncelikli olarak koruma statüsü verilir.

f) Korunan alanlarda tespit, tescil, planlama, koruma, kullanma, yönetim ve izlemeye esas teşkil edecek envanter ve veri tabanı çalışması yapılır veya yaptırılır.

g) Korunan alanlarda ekosistem işlevlerinin sürekliliğini amaçlayan yönetim planı çalışmaları yapılır.

ğ) Korunan alanların içinde ve birbiriyle ilişkili korunan alanlar arasında, ekolojik koridorlar tesis edilir.

h) Korunan alanındaki koruma değerlerine yönelik tehdit analizleri yapılır.

ı) Korunan alanlarda bozulmuş ya da bozulmaya yüz tutmuş ekosistem ve habitatların onarılması, ekolojik rehabilitasyonu, ekolojik restorasyonu yapılır.

i) Korunan alanlar ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçların yanı sıra bölgesel ve yerel karakteristikleri de göz önünde bulundurularak korunur.

j) Tabiat ve biyolojik çeşitlilik değerlerini koruma konusunda toplumun bilinç ve bilgi düzeyinin artırılması ve koruma amaçlarına uygun katkıların sağlanması amacı ile her türlü eğitim faaliyeti ve etkinlik desteklenir, yapılır.

k) Çevre üzerinde ciddi veya tamiri mümkün olmayan tehditlerin varlığında, bilimsel kanıtların ortaya çıkmasını beklemeden gerekli önlemler alınır.

l) Ekolojik dengeyi bozacak herhangi bir faaliyete izin verilmez.

m) Korunan alanların doğallığını muhafaza etmek ve mevcut koruma değerlerinin devamlılığının sağlanması esastır.

n) Korunması gerekli taşınmaz tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve özel çevre koruma bölgelerinin tespiti ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenir.

o) (Ek:RG-16/3/2020-31070) Korunması gerekli tabiat varlıkları ve bunlara ait koruma alanları ile doğal sit alanlarında gerçekleştirilecek iş ve işlemler Merkez Komisyonu tarafından belirlenecek ilke kararları çerçevesinde Bölge Komisyonlarınca alınacak kararlar doğrultusunda yürütülür.

ö) (Ek:RG-16/3/2020-31070) Bir doğal sit statüsünde, ilke kararları kapsamında yapılabileceği öngörülen faaliyetler, bu doğal sit statüsünden daha alt koruma statüsüne sahip doğal sit alanında/alanlarında da Bölge Komisyonu kararı ile gerçekleştirilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Doğal Sitler, Tabiat Varlıkları ve Özel Çevre Koruma Bölgeleri Tespit, Ayırt Edici Özellikler, Tescil, Onay ve İlanına İlişkin Esas ve İlkeler

Doğal sitlerin tespit ilke ve kriterleri

MADDE 6 – (1) Doğal sit alanları, aşağıdaki özelliklerden bir ya da birkaçını ihtiva eden alanlardır.

- a) Ekosistem işlevlerini sürdürebilecek yeterli büyüklükte olan.
- b) Tür, genetik, habitat ve ekosistem çeşitliliği açısından önemli biyolojik çeşitlilik değerlerine sahip.
- c) Bölgesel, ulusal veya dünya ölçeğinde nesli tehdit ve tehlike altında olan, dar yayımlı veya endemik türleri barındıran veya bu türlerin yaşamlarının belirli bir dönemini geçirdikleri habitatları içeren.
- ç) Tehdit altındaki ekosistemlerin veya yok olma tehlikesi altında bulunan türlerin korunması açısından bu türleri temsil etme kabiliyetine sahip.
- d) Kaynak ve peyzaj bütünlüğünü sağlayan sosyal, kültürel ve rekreasyonel değere sahip.
- e) İnsan müdahalesinin olmadığı veya sınırlı müdahalenin olduğu doğal yapısını muhafaza edebilen.
- f) Tipik, doğal, nadir özellikler taşıyan.
- g) İçerdiği tür ya da habitatları diğer tür ya da habitatlara göre daha ilgi çekici olan.
- ğ) Hidrolojik-hidrojeolojik açıdan ekolojik önemi bulunan yer üstü ve yeraltı su kaynaklarına sahip.
- h) Göçmen kuş türlerine ait bir habitatı temsil eden.
- ı) Mevcut ve potansiyel habitat tiplerini içine alacak biçimde ekolojik rehabilitasyon veya ekolojik restorasyon çalışmaları ve ıslah yöntemleri ile yeniden kazanılabilen.
- i) Biyolojik çeşitliliğin uzun vadeli devamlılığını sağlayacak doğal süreçleri ve türleri muhafaza eden.

(2) Doğal sit alanları; kesin korunacak hassas alanlar, nitelikli doğal koruma alanları ve sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım alanları olarak üç kategoriye ayrılır.

Kesin korunacak hassas alanların ayırt edici özellikleri

MADDE 7 – (1) Kaynak değerlerinin korunması için; alan kullanımı ve alana tüm etkilerin sınırlandırıldığı, gerektiğinde insanların bölgeye girişlerinin engellendiği, bilimsel araştırmalar, eğitim ya da çevresel izleme amacıyla özel önlemler alınarak korunacak kara, su, deniz alanları olup, **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070) Cumhurbaşkanlığı** kararı ile ilan edilerek yapı yasağı getirilen mutlak korunması gereken alanlardır.

(2) Bu alanların aşağıdaki kriterlerden bir veya bir kaçını içermesi aranır.

- a) Bölgesel, ulusal veya dünya ölçeğinde olağanüstü ekosistemleri, türleri bulundururlar.
- b) Jeolojik, jeomorfolojik özellikleri korunmuştur.
- c) Genel olarak insan etkisi olmadan meydana gelmiştir.
- ç) İnsan faaliyetleri sonucu bozulma veya tahrip olma riski yüksektir.
- d) Alan kendine özgü koruma amaçlarına ters düşecek nitelikteki insan faaliyetlerini bünyesinde bulundurmaz.
- e) Ekolojik açıdan önemli yoğunlukta olması beklenen yerel türlerin büyük kısmını bünyesinde bulundurur. Doğal süreçler veya zamanla sınırlı müdahalelerle bu yoğunluklara dönüşebilme kabiliyetine sahiptir.
- f) Koruma amaçlarına ulaşmak için önemli ve sürekli müdahale istemeyen özellikleri vardır.
- g) Gerektiğinde ve mümkün olan durumlarda, alanın belirlenmiş koruma amaçlarına ulaşmasına yardımcı olacak arazi kullanımları ile çevrelenmiştir.
- ğ) Basit müdahalelerle yönetilebilirlik özelliklerine sahiptir.
- h) Korunacak hedef tür veya türlerin üreme alanlarını ihtiva eder.

Nitelikli doğal koruma alanlarının ayırt edici özellikleri

MADDE 8 – (1) Doğal yapısı değişmemiş veya az değişmiş, modern yaşam ve önemli ölçüde insan faaliyetleri tarafından etkilenmemiş, doğal süreçlerin hakim olduğu, koruma amaçlarına uygun olarak

yörede yaşayanların alanın mevcut kaynaklarını kullanmasını sağlayarak doğal hayata dayalı geleneksel yaşam şekillerinin korunduğu kara, su, deniz alanlarıdır.

(2) (**Değişik:RG-16/3/2020-31070**) Nitelikli doğal koruma alanları; entegre tesisler ve örtü altı tarım hariç tarım uygulamaları, tıbbi ve aromatik bitki uygulamaları, hayvancılık, balıkçı barınağı, iskele, doğal kaynak suyu kullanımına yönelik uygulamalar, içme suyu amaçlı baraj ve göletler, doğal göl ve denizler hariç kültür balıkçılığı faaliyetleri, zorunlu teknik altyapı uygulamaları ve alanın doğal yapısıyla uyumlu, beton, asfalt gibi malzemelerin kullanılmadığı çadırli kamp, karavan ve günübirlik faaliyetlerin yapılabildiği alanlardır. Alanın ve doğal özelliklerin devamlılığı için halkın bu alanlara erişiminin uygun seviye ve şekilde tutulması esastır.

(3) Bu alanlar aşağıdaki kriterlerden bir veya bir kaçını içerir.

a) Doğal karakterini korumuş, büyük memeliler dahil besin zinciri içerisinde av-avcı ilişkisini muhafaza eden, yerli bitki ve hayvan topluluklarını bulduran, özgün ekosistem yapısına sahiptir.

b) Modern yaşam ve önemli insan faaliyetleri tarafından etkilenmemiş, kırsal yaşam özellikleri taşır.

c) Doğal alanların ekolojik bütünlüğünü sağlar.

ç) Aşırı derecede ve uygunsuz insan kullanımı ve mevcudiyetinden uzaktır.

d) Yaban hayvanlarının barınma, beslenme ve üreme gibi hayati ihtiyaçlarını temin edebileceği uygun yaşama şartlarını sağlar.

e) Biyolojik çeşitliliği, ekolojik süreçleri, ekosistem hizmetlerini, ekolojik barınakları muhafaza eder ve iklim değişikliklerine tampon sağlar.

f) Korunacak hedef tür veya türlerin yıl içerisinde dönemlerine bağlı yaptıkları göç ve yayılma alanlarını ve göç yollarını ihtiva eder.

g) Peyzaj değeri yüksektir.

Sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım alanlarının ayırt edici özellikleri

MADDE 9 – (1) (Değişik:RG-16/3/2020-31070**)** Sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım alanları; barındırdığı silüet, jeolojik ve ekolojik değerlerin korunması ve geliştirilmesi amacıyla alanın potansiyeli ve kullanım özellikleri göz önünde bulundurularak, kesin korunacak hassas alan ve nitelikli doğal koruma alanlarında izin verilen faaliyetlere ek olarak doğal ve kültürel bakımdan uyumlu düşük yoğunlukta faaliyetler, entegre tesis, turizm ve yerleşimlere izin veren alanlardır.

(2) Bu alanlar aşağıdaki özelliklerden bir veya birkaçını bünyesinde bulundurur.

a) Peyzajı ile uyumlu insan yerleşimlerini içinde bulundurur.

b) Doğal kaynak yönetim sistemleri ve ilgili kültürel değerleri, ekosistemleri ve habitatları içerir veya korunmasına katkı sağlar.

c) İnsanlar ve doğa arasında dengeli ilişkilerin geliştirilmesine ve muhafaza edilmesine katkıda bulunur.

ç) Uygulanabilir durumlarda yerel halkın sosyal ve ekonomik kazançlarına katkı sağlar.

d) Ulusal, bölgesel ve yerel seviyelerde doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımına ve kalkınmaya destek olur.

e) Ekolojik, ekonomik ve sosyal boyutları dikkate alarak doğal kaynakların sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanımına elverişli alanlardır.

(3) (**Ek:RG-16/3/2020-31070**) Sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım alanlarında bulunan madenlerin milli menfaatlere uygun olarak aranması, hangi şartlarda ve ölçülerde işletileceği, kapatılması ve alanın rehabilitasyonu ilke kararları doğrultusunda alınacak olan Bölge Komisyonlarının kararları doğrultusunda yapılır.

Tabiat varlıklarının tespit ilke ve esasları

MADDE 10 – (1) Tabiat varlıkları aşağıdaki özelliklerden bir ya da birkaçını ihtiva eder.

a) Tabiat varlıkları ender bulunan değişik özelliklere sahiptir.

b) Tabiat varlıklarının ilmi araştırma, jeolojik yapı, çevresel gözlemler, ekolojik gözlemler ve topoğrafik yapı hususlarında özellikleri bulunur.

c) Doğal ve kültürel öneme, estetik değere, ender olmasından kaynaklanan tekil olma özelliklerine ve olağandışı niteliklere sahiptir.

(2) Tabiat varlıklarının korunma alanları ile birlikte tespit ve tescilinin yapılması esastır.

Anıt ağaçlarının ayırt edici özellikleri

MADDE 11 – (Değişik:RG-16/3/2020-31070)

(1) Anıt ağaçların ayırt edici özelliklerini aşağıdakiler tanımlamaktadır:

- a) Yaş, çap, boy ve form itibarıyla kendi türünün alışılmış ölçüleri üzerinde boyutlara sahip olan kuşaklar arasında bağ kurabilecek uzunlukta doğal ömre sahip olması.
- b) Yöre kültüründe olumlu veya olumsuz, gerçek veya hayal ürünü, mistik veya folklorik bir öyküye sahip olması.
- c) Yöresel veya ulusal tarihte kimi olaylar ile özdeş hale gelmesi ve onlara tanıklık etmesi.

(2) Anıt ağaçların tespit edilmesine yönelik hususlar ilke kararı ile belirlenir.

Mağaraların ayırt edici özellikleri

MADDE 12 – (1) Aşağıdaki özelliklerden bir ya da birkaçını ihtiva eden mağaralar tabiat varlıklarıdır.

- a) Tabiat varlığı olarak belirlenecek olan mağaralar, oluşumunda insan etkisinin bulunmadığı doğal oluşumlardır.
- b) İçinde mağara ekosistemini oluşturan ve belirgin özellikleri ile kendini belli eden şekil ve yapılarıdır.
- c) İçinde, birbiriyle yaşamsal bağı olan canlı toplulukları bulunur.
- ç) Gelişen veya canlılığını devam ettiren karakteristik fiziksel ve kimyasal çökeller bulunur.
- d) Herhangi bir müdahalede gelişim döngüsü bozulacak hassas bir yaşam alanı bulunur.
- e) Mağara sistemini oluşturan yeraltı nehirleri veya suları, belirgin çatlaklar veya dar geçitlerle birbirine bağlantılı galeriler gibi iç ve hava, toprak, bitki örtüsü, canlılar gibi dış ekosistem ile etkileşim içerisinde olan alanlardır.

f) Mağarada bölgenin jeolojik, jeomorfolojik, hidrolojik, iklimik, biyolojik ve antropolojik oluşum ve gelişimini karakterize edecek veya aydınlatacak şekil ve yapılar bulunur.

(2) Mağaralar ekosistem işlevlerini gerçekleştirecek boyutta koruma bandını kapsayacak şekilde belirlenir.

Özel çevre koruma bölgelerinin tespit ilke ve esasları

MADDE 13 – (1) Aşağıdaki özelliklerden bir ya da birkaçını ihtiva eden bölgeler özel çevre koruma bölgeleridir.

- a) Türkiye ve dünya ölçeğinde nadir biyolojik, ekolojik ve jeomorfolojik özellikleri içeren.
- b) Kara ve su ekosistemi bir bütünlük ve devamlılık gösteren.
- c) Canlı tür ve çeşitleri bakımından endemik, nadir ve nesli tehdit ve tehlike altında olan türleri barındıran.
- ç) Doğal, tarihi, ve kültürel değerler açısından milli ve milletlerarası önemi haiz, ancak kentleşme, ulaşım, turizm, tarım ve sanayi gibi sektörlerin tehdidi ve baskısı altında ekolojik açıdan hassas olan alanları içeren.
- d) Gelişmiş yerleşme bölgeleri dışında kalan, ekolojik değerleri esas olarak korunması ve geliştirilmesi gereken.
- e) Sahip olduğu biyolojik ve ekolojik özelliklerin bozulmadan devamlılığını sağlayacak, çevresindeki mekan ve sektörel ilişkiler itibarıyla bütünlük taşıyan, ekosistem bütünlüğünü sağlayan.
- f) Doğal ya da yarı doğal ekosistemleri temsil eden, önemli ya da tehlike altındaki tür popülasyonlarını içeren.

g) Doğal ve kültürel etkileşimin ve geleneksel kullanımın devamlılığını sağlayan.

ğ) Doğal yaşam gerekleri göz önüne alınarak uygun faaliyetlere olanak sağlayan.

(2) Genel Müdürlük talebe bağlı olarak veya resen tespit yapılabilir.

Tespit aşamasında düzenlenecek belgeler

MADDE 14 – (1) Tabiat varlığı, doğal sit alanı ve özel çevre koruma bölgelerinin tespiti için asgari aşağıda yer alan bilgi, belge ve dokümanların bulunması aranır.

- a) Hangi niteliği ve özellikleri sebebi ile tespit edileceğini belgeleyen tespit raporu ve tespit fişi.
- b) Taşınmazın yerini ve sınırlarını gösterir pafta, ada, parsel numarasını içeren harita ve ülke koordinat sisteminde UTM-GK 3 derecelik ED50 aplikasyon krokisi.
- c) Varsa her tür ve ölçekte planı.

- c) Varsa hava fotoğrafları, uydu görüntüleri.
d) Varsa kadastral planı ve mülkiyet bilgileri.
e) Alanın bütünüyle algılanmasını sağlamak amacıyla panoramik olarak çekilmiş fotoğrafları içeren basılı ve elektronik ortamda fotoğraf albümü.

f) Tabiat varlığı olarak tescil edilecek anıt ağaçlar için; yerinin konum olarak belirlenmesini sağlamak üzere ülke koordinat sisteminde UTM-GK, 3 derecelik ED50 koordinat değerleri.

g) Tespit ekibince gerekli görülen diğer belgeler.

(2) Tespit fişi, doğal sit ve tabiat varlıkları için ayrı ayrı hazırlanır.

(3) Bakanlık birinci fıkrada yer alan hususlara ilave olarak bilgi, belge doküman isteyebilir.

Tespit raporu, tespit fişi ve gerekli belgelerin sunumu

MADDE 15 – (1) İl Müdürlüğüne iletilen doğal sit alanı ve taşınmaz tabiat varlıklarının koruma statüsü değişikliği veya ilanına ilişkin başvurular Bölge Komisyonunda değerlendirilir.

(2) Komisyon alana ilişkin ardışık dört mevsimi kapsayan ekoloji temelli bilimsel araştırma çalışması talep eder.

(3) Tabiat Varlıklarını Koruma Şube Müdürlüğü araştırma raporu kapsamında tespit raporu, tespit fişi hazırlar.

(4) Tespit raporu, tespit fişi ile birlikte 3 nüsha olarak hazırlanarak ilgili Tabiat Varlıklarını Koruma Şube Müdürlüğü tarafından Bölge Komisyonuna sunulur.

(5) 14 üncü maddeye göre Özel Çevre Koruma Bölgelerinin tespitine ilişkin hazırlanan bilgi ve belgeler Genel Müdürlükçe değerlendirilir.

Araştırma ekibinin oluşturulması ve çalışmasına ilişkin usul ve esaslar

MADDE 16 – (1) Mevcut ve potansiyel tabiat varlığı ve doğal sit alanı araştırma çalışmalarını gerçekleştirmek üzere Bakanlıkça araştırma ekibi oluşturulur. Araştırma ekibinde asgari aşağıda yer alan özellikte kişilerin yer alması sağlanır.

a) **(Değişik:RG-19/2/2013-28564)** Ön değerlendirme raporu ve bilimsel araştırma çalışması, alanın özelliklerine göre, Genel Müdürlük tarafından belirlenen, orman mühendisi, ziraat mühendisi, biyolog, şehir plancısı, su ürünleri mühendisi, jeoloji mühendisi, peyzaj mimarı, çevre mühendisi, harita kadastro mühendisi ve ilgili diğer meslek gruplarından oluşturulacak en az 5 kişilik bir araştırma ekibi tarafından yapılır.

b) Araştırma ekibi araştırmanın konusuna ve özelliğine göre ilgili meslek alanlarında en az 5 yıllık deneyime sahip kişilerden seçilir.

c) Araştırma ekibi çalışmasını bu Yönetmelik kapsamında belirlenen ilke ve esaslar doğrultusunda yürütür.

ç) Araştırma ekibi tespit raporunu Genel Müdürlük ve ilgili İl Müdürlüğüne teslim eder.

(2) İl Müdürlüğü araştırma raporu kapsamında tespit raporu hazırlayarak Bölge Komisyonuna sunar.

Doğal sit alanları ve tabiat varlıklarının tescil ve ilanına ilişkin usul ve esaslar

MADDE 17 – (1) Doğal sit alanları ve tabiat varlıklarının tescil ve ilanı aşağıda yer alan usul ve esaslara göre yapılır.

a) **(Değişik:RG-27/10/2017- 30223)** Tespit edilen ve değerlendirilmek üzere Bölge Komisyonuna sunulan Tespit Raporu Bölge Komisyonunda değerlendirilir. Değerlendirme sonucu tescil kararı alınmış ise üç suret olarak sunulan karar örneği, bir sureti İl Müdürlüğünde kalmak üzere diğer suretleri Genel Müdürlüğe gönderilir.

b) Genel Müdürlük tarafından incelenen Bölge Komisyonu Kararında eksiklik veya hata görülmesi halinde yeniden değerlendirilmek üzere İl Müdürlüğüne gönderilir. İl Müdürlüğü tarafından tekrar Bölge Komisyonuna sunulur. Alınan komisyon kararı Genel Müdürlüğe iletilir.

c) Genel Müdürlük Bakan onayı alınmak üzere kararı Bakanlık Makamına gönderir.

ç) Eğer kararda yapı yasağı var ise; Bakanın teklifi ile **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070)** Cumhurbaşkanına sunulur.

d) **(Değişik:RG-27/10/2017- 30223)** Bakan onayı veya **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070)** Cumhurbaşkanı kararı alınması ile tescil işlemi tamamlanmış olur. Tescil işlemi tamamlanamayan durumlarda söz konusu alanın mevcut durumu devam eder.

e) **(Değişik:RG-27/10/2017- 30223)** Kararın ve onayın bir örneği Genel Müdürlükte kalmak üzere diğer asılları ilgili İl Müdürlüğüne muhafazası için gönderilir.

f) Kararın dağıtımını ilgili İl Müdürlüğü tarafından yapılır.

g) **(Mülga:RG-27/10/2017- 30223)**

ğ) **(Değişik:RG-27/10/2017- 30223)** Tescil edilen doğal sit alanı veya tabiat varlığı İl Müdürlüğünün yazısı üzerine, tapu kütüğünün beyanlar hanesine “Doğal Sit-Kesin Korunacak Hassas Alan”, “Doğal Sit-Nitelikli Doğal Koruma Alanı” ve “Doğal Sit-Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı” veya tabiat varlığı olduğuna dair kayıt konur.

h) Tescil kaydının kaldırılması bu Yönetmeliğe uygun olarak yürütülür.

ı) Genel Müdürlük gerekli gördüğü durumlarda talep olmaksızın da tespit yapabilir.

i) **(Ek:RG-27/10/2017- 30223)** Anıt ağaçlar ile korunma alanlarının bulunduğu taşınmazlara yönelik tescil kararları, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu uyarınca maliklere tebliğ edilir. Malikleri idarece tespit edilemeyenlerin tescil kararları, Resmî Gazete’de yayımlanır ve Bakanlığın internet sayfasında bir ay süreyle duyurulur.

j) **(Ek:RG-27/10/2017- 30223)** Anıt ağaçlar hariç, tabiat varlıklarının ve doğal sit alanlarının tescil kararları, Resmî Gazete’de yayımlanır ve Bakanlığın internet sayfasında bir ay süreyle duyurulur.

Özel çevre koruma bölgeleri tescil, onay ve ilan usul ve esasları

MADDE 18 – (1) 13 üncü maddede belirtilen kriterler çerçevesinde tespit edilen alanlar ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri ile birlikte Genel Müdürlük tarafından Bakanlık Makamına ve Bakanın teklifi ile de **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070)** Cumhurbaşkanına sunulur. Konu hakkındaki **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070)** Cumhurbaşkanı kararının Resmî Gazete’de yayımı ile tescil işlemi tamamlanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Milli Parklar, Tabiat Parkları, Tabiat Anıtları, Tabiatı Koruma Alanları ve Sulak Alanların Tescil, Onay ve İlanına İlişkin Esas ve İlkeler

Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları için tescil, onay ve ilanına ilişkin usul ve esaslar

MADDE 19 – (1) Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları için tescil, onay ve ilanında aşağıda yer alan usul ve esaslara uyulur.

a) 12/12/1986 tarihli ve 19309 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Parklar Yönetmeliğinin 6 ncı ve 7 nci maddelerinde belirtilen ilkeler doğrultusunda **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070)** Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünce tespit edilen Milli Parklar, Tabiat Parkları, Tabiat Anıtları ve Tabiatı Koruma Alanlarına ilişkin rapor Genel Müdürlüğe iletilir.

b) **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070)** Tarım ve Orman Bakanlığınca orman ve orman rejimi içerisinde bulunan alanlarda tespiti yapılan Tabiat Parkları, Tabiat Anıtları ve Tabiatı Koruma Alanları **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070)** Tarım ve Orman Bakanı onayı ile tescil edilir.

c) Tespiti **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070)** Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yapılan Milli Park alanlarına ait rapor, sahanın **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070)** Cumhurbaşkanı kararı ile Milli Park ilan edilmesi amacı ile Genel Müdürlük tarafından Bakanlık Makamına ve Bakanın teklifi ile de **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070)** Cumhurbaşkanına sunulur.

ç) **(Değişik:RG-16/3/2020-31070)** Orman ve orman rejimi dışında kalan yerlerde; tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanı belirlenmesi Tarım ve Orman Bakanlığınca uygun görülerek ilgili Bakanlıkların görüşü alınır ve görüşleri ile birlikte Genel Müdürlük tarafından tescil için Bakanlık Makamına sunulur. Bakanlıkça yapı yasağı önerilen tabiat varlıkları ve doğal sit alanları dahil orman rejimine tabi olmayan bütün koruma alanları Cumhurbaşkanınca tescil ve ilan edilir.

d) **(Değişik:RG-16/3/2020-31070)** Tescil işleminin Resmî Gazete’de ilan edilmesi ile süreç tamamlanır.

e) Tescil edilen alanlara ilişkin alınan karar ilgili kuruluşlara dağıtımının yapılması ve uygulamaya aktarılması için **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070)** Tarım ve Orman Bakanlığına gönderilir.

Sulak alanların tescil, onay ve ilanına ilişkin usul ve esaslar

MADDE 20 – (1) Sulak alanların tescil, onay ve ilanına ilişkin olarak aşağıda yer alan usul ve esaslara uyulur.

a) Ulusal ve uluslararası öneme sahip sulak alanların; sulak alan koruma bölgelerinin tespiti, 17/5/2005 tarihli ve 25818 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sulak Alanların Korunması Yönetmeliğinin 17 nci maddesinde belirtildiği şekilde yapılır ve Ulusal Sulak Alan Komisyonunun uygun görüşü alındıktan sonra tescil edilmek üzere Bakanlığa sunulur.

b) Bakanlıkça onaylanmasını müteakip, sulak alan koruma bölgelerinin tescil kararının ilgili kuruluşlara dağıtımının yapılması ve uygulamaya aktarılması için **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070) Tarım ve Orman Bakanlığına** gönderilir.

c) Uluslararası öneme sahip sulak alanlardan Ramsar Listesine dahil edilecek alanlar Ulusal Sulak Alan Komisyonu tarafından belirlenecek kurum ve kuruluşların uzmanlarınca arazide yapılan inceleme ve değerlendirmelerle tespit edilir. Ramsar sınırları 1/25000 ölçekli halihazır haritalar üzerinde gösterilir ve Ulusal Sulak Alan Komisyonunun görüşüne sunulur. Komisyonun uygun görüşü alındıktan sonra **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070) Cumhurbaşkanına** sunulmak üzere Genel Müdürlüğe gönderilir. Genel Müdürlük tarafından Bakanlık Makamına ve Bakanın teklifi ile de Bakanlar Kuruluna sunulur. **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070) Cumhurbaşkanı** kararı, tescil edilen Ramsar Alanının ilgili kanun ve yönetmelikler çerçevesinde yönetilmesini sağlamak üzere **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070) Tarım ve Orman Bakanlığına** gönderilir.

ç) Orman ve orman rejimi içinde kalan yerlerde tespit, tescil, onay ve ilanı **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070) Tarım ve Orman Bakanlığı** tarafından yapılır.

d) Konu hakkındaki **(Değişik ibare:RG-16/3/2020-31070) Cumhurbaşkanı** kararının Resmî Gazete’de yayımı ile tescil işlemi tamamlanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Geçici ve Son Hükümler

Yönetmelikten önceki mevzuata uygunluk

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önce herhangi bir korunan alan statüsü verilmiş alanların koruma statüsü, bu Yönetmelik gereğince yeniden değerlendirme yapıncaya kadar devam ettirilir. Bu alanlara ilişkin yürürlükteki koruma amaçlı imar planları geçerlidir.

Bilimsel temelli rapor hazırlamada istisna

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) Korunan alanlar ile ilgili olarak yeniden değerlendirme talepleri; bilimsel temelli rapora dayanması ve Bakanlıkça hazırlanacak olan teknik esaslara uygun olması kaydıyla bu Yönetmelik kapsamında değerlendirilir. Koruma amaçlı imar planı bulunan alanlarda 5 inci maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde geçen ekolojik temelli bilimsel araştırma yapılmasına, bilimsel araştırma içeriğine ve süresine bölge komisyonlarınca karar verilir.

Mevcut doğal sit alanlarının değerlendirilmesi

GEÇİCİ MADDE 3 – (Ek:RG-19/2/2013-28564)

(1) 644 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 6 ncı maddesi gereğince Kültür ve Turizm Bakanlığında Bakanlığa devredilen mevcut doğal sit alanlarının güncel durumu ön değerlendirme raporuna göre belirlenir. Doğal sit özelliği taşımayan alanların statüsünün iptali; doğal sit özelliği taşıdığı belirlenen alanların ise ardışık en az dört mevsimi kapsayacak ekolojik temelli bilimsel araştırma sonucuna göre koruma statüsünün devamı, yeni statü tesisi veya iptali önerilir.

Yürürlük

MADDE 21 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 22 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Çevre ve Şehircilik Bakanı yürütür.

(1) 19/2/2013 tarihli ve 28564 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan değişiklik ile bu Yönetmeliğin 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinden sonra gelmek üzere (ç) bendi eklenmiş ve diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Yönetmeliğin Yayımlandığı Resmî Gazete’nin	
Tarihi	Sayısı

	19/2/2012	28358
	Yönetmelikte Değişiklik Yapan Yönetmeliklerin Yayımlandığı Resmî Gazetelerin	
	Tarihi	Sayısı
1	19/2/2013	28564
2	27/10/2017	30223
3	16/3/2020	31070
4		